

Tapahtumakalenteri 2001

viikolla 14. Killan talviharjoitus 2001, Kilpisjärvellä , aiheena lumimajoitteet puuttomalla vyöhykkeellä. Järjestelyvastuu Petri Heinonen, puh. (ilt.) 040-752 3743 tai: petri.heinonen@vyh.fi

Maalis- Huhtikuun vaihteessa, Killan kevätkokous, Tampereen suunnalla, aiheena Kaukomatkailijan lääkintähuolto ja ensiapu. Järjestelyvastuu Heikki Karinen, p. 050-347 6314.

3.-10. 6. 2001 UT-kurssi merikajakilla / "Överlevnadspaddling", Ahvenanmaan pohjoisosissa, järjestelyvastuu Mika Kalakoski, p. 050-359 2792.

Heinäkuun lopulla, Ulkoilun turvallisuuskurssi 2001, Etelä-Suomessa, järjestelyvastuu Petri Heinonen.

viikolla 35. Jäätikköturvallisuuskurssi, Okstindan, Norja. Kurssin kouluttajana Petter Reuter, järjestelyvastuu Petri Heinonen.

viikolla 36. Jäätikkövaellus, Svartisen, Norja. Vaelluksen vetäjän toimii Petter Reuter, järjestelyvastuu: Harri Moilanen 041-513 2385.

Marraskuussa 2001, Killan syyskokous, paikka avoin, aiheena puukot ja veitset. Järjestelyvastuu Pekka Tuominen, 040-516 7853.

Tapahdumista tiedotetaan tarkemmin vuoden 2001 tiedotteissa. Kalenterin sisältöön saattaa tulla muutoksia, ajantasatiedot saa kuitenkin vastuuhenkilöiltä kysymällä.

TOIMITUS

Nalle Corander
Mailatie 14 B
01280 Vantaa
☎ 09-308 972
☎ 040-5846 946
e-mail:
b.corander@sp.partio.fi

www.saunalahti.fi/~corander

Päätoimittaja:

Mika Kalakoski
☎ 09-588 5583
☎ 050-359 2792
e-mail:
mika.kalakoski@fimr.fi

Ilmoitustilan myynti:

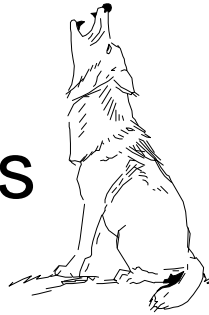
Ab Eräperinne Oy
Mailatie 14 B
01280 Vantaa
☎ 09-308 972

ISSN 0786-1672

ILMOITUSHINNAT

1/1 700 mk
1/2 400 mk
1/4 250 mk

Voudin ulvahdus

Näin joulun alla monesti tuntuu että kiltavuosi on takanapäin. Nyt on kuitenkin toisin. Syyskokouksessa määriteltiin puitteet tulevalle vuodelle ja toimintaa on luvassa niin että tuskin malttaa odottaa. Tapahtumien päivämäärät selviävät tapahtumakalenterista. Tapahtumiin voi osallistua kun jäsenmaksu on maksettu. Maksulomake löytyy tästä lehdestä. Syyskokouksessa menneen kesän ulkoilun turvallisuuskurssilaiset yllättivät, sillä heitä saapui paikalle lähes puolet koko kurssista. Heidät ja myös muut kesän kurssilaiset hyväksyttiin killan jäseniksi, tervetuloa. Merkittävien muutosten lähitulevaisuudessa kiltamme toiminnassa on puheenjohtajan vaihdos. Petri Heinonen jatkaa tulevan vuoden alusta yhdistyksen puheenjohtajana. Allekirjoittanut luovuttaa tyytyväisin mielin luottamustehtävän. Yhdeksän vuotta on riittävä aika järjestellä erilaisia tapahtumia, vaikka mukana on ollut aktiivisia ja pystyviä kiltalaisia. Paikka johtokunnassa ja kouluttaminen joissain ensi vuoden harjoituksissa takaa, että lasku rivijäseneksi on helppoa. Vanhojen ja uusien johtokunnan jäsenten on syytä ottaa itseään niskasta kiinni ja hoitaa sille kuuluvat velvollisuudet. Viime aikoina työt ovat kasaantuneet harvojen harteille. Vastuuta ei anneta, se on otettava. Kun luette tämän, olen jo työmatkalla Etelämantereella. Kevättalven alkaessa palaan takaisin, talviharjoituksessa nähdään.

Mika Kalakoski

Voudiksi voudin paikalle

Tehtävä ei ole helppo. Seurattuani joitakin vuosia Fisun raatamista kiltavoutina voin sen suoralta kädeltä todeta. Joskus on käynyt mielessä vertauskuva jossa valjakon ohjaaja joutuu tekemään myös johtokoiran työt, aina valjakon sisäisiä pikku tappeluksia myöten.

Toisaalta, nimenomaan killan perustoiminnan osalta Mikan työtä on hyvä jatkaa. Pääasiassa Mikan ansiota oleva UT-kurssin nykyinen "käsikirjoitus" on osoittautunut erittäin toimivaksi ja riittävän joustavaksi soveltaa paikallisiin oloihin. Monessa muussakin asiassa Istuvan voudin motto: "BACK TO THE BASIC!" on hyvä ja yksinkertainen ohje kiltatyön tekemiseen. Vain ulkoilun turvallisuuden perusasioiden riittävä hallinta luo pohjan henkiinjäämiskoulutukselle. Kaikenlainen kikkailu tulee vasta toisella sijalla, joskin terapeuttisesti merkittävä asia on sekin. Eli killan perustoimintaa ei ole syytä muuttaa.

Mielestäni on voudin vaihto kuitenkin osaava sauma kysyä myös kiltakansan mielipidettä toiminnastamme.

Kiltalaiset; Te olette valinneet allekirjoittaneen uudeksi voudiksi, josta luottamuksesta Teitä kiitän. Samalla pyydän Teitä myös antamaan evästä matkaan: Minkälaisia ovat odotukset? Minkälaista toimintaa Te haluatte? Mitä lisätään, mitä vähennetään? Mitä uutta halutaan?

Ensin ajattelin laatia kyselykaavakkeen, mutta sitten tuli mieleen, että siinä käy niin, että sen saa mitä tilaa. Eli kirjoittakaa, soittakaa, tulkaa käymään. Kertokaa omin sanoin mitä killalta odotatte. Kaikki ideat ovat tervetulleita. Yleensä asioilla on monta puolta ja aniharvasta asiasta löytyy vain yksi totuus.

Ei tämä maailma vielä valmis ole.

Onneksi.

Itsenäisyyspäivän iltana 2000

Pete

Ja niitä yhteystietoja:

Petri Heinonen os: Heikinkuja 4 C 24 13800 Katalina, puh: 0500-137681 (virka-aikaan), 040- 752 3743 (iltaisin), E-mail: petri.heinonen@vyh.fi

Killan vuosikokous

Survival killan sääntömääräinen syyskokous järjestettiin tänä vuonna Pohjois-Savossa Keiteleellä 17.-19.11.

Paikkana oli Pirkko ja Pekka Tuomisen maatila. Ensimmäiset viisi kokoukseen tulijaa olivat paikalla jo perjantai-iltana ja majoittuivat reippaaseen kiltahenkeen ulos, vaikka sisämajoitustakin heille tarjottiin. Varsinaisen syyskokouksen ohessa oli tarkoitus majoittua havulaavussa, kokeilla eräänlaista tilapäismakuupussia ja ulkoiluttaa haulipyssyjä. Siispä killan johtoa odotellessa, alkoi perjantaina saapunut porukka rakentaa havulaavua lauantapäivän aikana. Jälleen kerran tuli todistettua havulaavun valmistukseen liittyvä vaikeus, eli havuja tulisi olla hirveän paljon. Todellisessa selviytymistilanteessa havulaavun valmistus tarkoittaisi joko avohakkuuta tai aikaa vievää alaoksien keruuta. Tulevat kiltalaiset (viimekesän UT-kurssilta) keräsivät havuja sekä läheiseltä hakkuuaukealta että laavua varten kaadetuista ruodepuista. Iltapäivällä kokoontui killan johtokunta heti sääntöjen vaatiman pääluvun täytyttyä. Illalla oli vuorossa varsinainen syyskokous, jossa valittiin uusi vouti Petri Heinonen, syrjään siirtyvän Kalakosken Mikan paikalle. Samoin valittiin uudet johtokunnan jäsenet erovuoroisten tilalle, oikeutettiin viimekesän kurssilaiset killan jäseniksi sekä hyväksyttiin toiminta- ja taloussuunnitelmat. Yön uudet ja vanhat kiltalaiset viettivät tulilla vastavalmistetussa havulaavussa tilapäismakuupusseja kokeillen. Illalla alkanut lumisade ja tuuli kertoivat kaikille selkeän viestin; havuja tulee olla paksu kerros, jotta laavu pitää tuulta, lunta ja eristää maasta. Seuraavaan päivään kiltalaiset heräilivät enemmän ja vähemmän viluissaan - syyskokous oli päättynyt.

aprikoi Pete

Tilapäismakuupussista

Syyskokouksen yhteydessä kokeiltiin heinillä täytettyjä jätösäkkejä tilapäismakuupussina.

Ajatus tuli Dersu Uzalan heinämajasta ja lappilaisesta heinäkengästä. Me käytimme heinää ja jätösäkkejä seuraavalla tavalla; ensin yöpyjä laittaa alavartalonsa, ilman kenkiä jätösäkkiin ja sulloo sinne heiniä tasaisesti joka puolelle. Sitten otetaan toinen jätösäkki, josta on leikattu pohja auki ja pujotetaan se alakautta kainaloihin saakka, näin saumasta saadaan tiivis. Nyt täytetään ylempi säkki heinillä ja yritetään saada myös kädet ja pää suojaan. Ja yöpyjä on valmis. Huomioita ja tulevia kokeiluja silmälläpitäen:

- Koska jätösäkki ei hengitä tulisiko sitä rei'ittää? Karkaako lämpö?
- Heinä kerää pääosan kosteudesta.
- Miten tilapäismakuupussi toimii esim. talventörröttäjillä tai havuilla?
- Jätösäkki on varmasti vedenpitävä (ilman reikiä) joten majoitteen vedenpitävyys ei ole niin tärkeää.
- 200 litran jätösäkki on liian pieni isokokoiselle
- Ne, jotka mahtuivat jätösäkkeihin, kertoivat idean toimineen ainakin parin asteen pakkasessa.
- Ne, jotka pitivät kenkiä jalassa, palelivat.

Pekka Tuominen

Storsteinsbreen

Killan jäätikkökurssi- 2000 toteutettiin Norjassa, Narvikin lähistöllä sijaitsevalla Storsteinsbreenillä viime syyskuun alussa.

Matkaan lähdettiin 10.9. Merentutkimuslaitoksen pikkubussilla ja ensimmäinen yö vietettiin Peräpohjolan opistolla Torniossa. Aamulla matka jatkui Ruotsin poikki Norjaan ja iltapäivällä tavattiin Petter Reuter Narvikissa.

Vuoren juurella oltiin illansuussa ja hämärtyvässä tihkusateessa alettiin kiivetä perusleiriin. Parikymmentä minuuttia on noustu, tuntuu kuin nitkahtaisin tähän paikkaan. Vuoden kestänyt treeni- tauko ottaa veroaan. Selässä omat kiipeilyromut ja kahden miehen gourmet-eväät - kolmisenkymmentä kiloa liikaa! Jyrkin kohta kun on ylitetty, tuuli tuo breeniltä räntää ja raakaa kosteaa ilmaa. Jäätikön läheisyyden voi helposti aistia. Leiri nousee ensimmäiseen sopivaan vesipaikkaan, jossa on tarpeeksi tasaisia teltanpohjia.

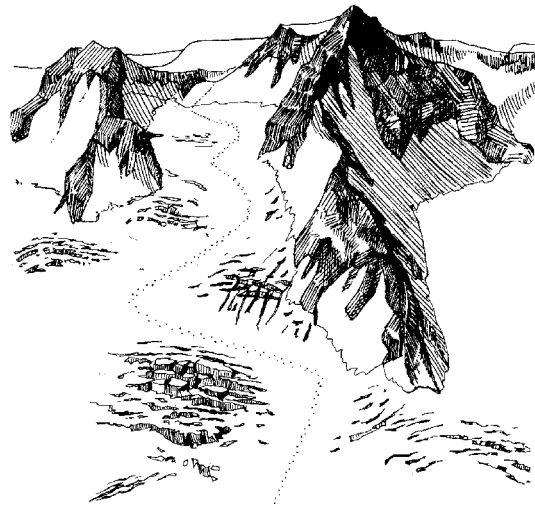
Aamu valkenee edelleen suhkuisena kun jaetaan varustusta ja lähdetään nousemaan jäätikölle. Tunti kun on kuljettu kivikoita, päästään vihdoinkin jäätikön reunalle.

Ensimmäinen päivä harjoitellaan jääraudoilla liikkumista. Kerrataan erilaisia etenemistyyliä ja rakennetaan varmistuspisteitä jne. Läheisellä lumirinteellä harjoitellaan lumiankkurin tekoa ja hakkujarrutuksia. Jäätikön reunassa tavataan joukko Ruotsalaisia tunturiopasopiskelijoita joiden kouluttaja on Petterin tuttuja. Toisena päivänä pidetään auringonpaisteessa solmusulkeisia: harjoitellaan köysistön kokoamista ja liikkumista köysistönä. Iltapäivä kulutetaan railopelastusharjoituksissa.

Kolmantena päivänä paistaa taas hienosti aurinko ja lähdetään nousemaan Storsteinsfjälletin pariin kilometriin kurkottavalle länsihuipulle.

Heti ylempänä jäätikkö muuttuu talviseksi ja köysistöt kahlaavat uudessa lumessa. Matkan teossa on sikäli toden tuntua, että lumi on kattanut lähes kaikki railot, joten saatu oppi joutuu ihan oikeasti koetukselle. Pieniä vajoamisia lukuun ottamatta päästään hyvin hornin juurelle, jossa nousee eräälle nunatakille pitämään taukoa. Aurinko sulattaa varusteisiin takertunutta lunta ja paikka on tuuleltakin suojassa. Yhdellä jos toisellakin alkaa nenänpää punoittaa!

Matka jatkuu jyrkälle lumiharjanteelle, jonka kivikoissa on uutta lunta 60 - 80 cm. Lähestyessämme huippua, tuuli voimistuu ja varjopaikoissa on useita pakkasasteita. Puolilta päivin saavutetaan huippu. Alhaalla jäätiköllä nähdään pieninä ketjuina ruotsalaisten köysistöt nousemassa parikymmentä metriä korkeampaa itähuippua. Aurinkoiset maisemat ovat tosi hulppeat; suunnilleen idässä näkyy Kebnekaisekin. Alas lähdetään jyrkemästä kohdasta, Petter varmistaa köydellä Bergsgrundin ylitystä. Jyrkässä lumirinteessä, *dead-man*-varmistuksessa, reunarailon alapuolella muodostetaan köysistöt ja lähdetään laskeutumaan.

Neljäntenä päivänä harjoitellaan vielä lumirailopelastuksia ja *prussik-kiipeilyä*. Iltapäivästä laskeudutaan vuorelta ja ajetaan Narvikin leirintäalueelle, josta otetaan mökki yösjaksi. Siistiydytään ja ajetaan keskustaan illalliselle. Valaspihviä a´la Narvik!

Aamulla lähtö kohti Torniota, jossa taas tutuksi tullut yösjä. Itse jään kuitenkin jo Kolarissa pois matkasta ja suuntaan kohti pohjoisen lintumaita.

Mutta se onkin jo toinen tarina.

Pete

Ansapyynnin historia ja muistoja menneiltä ajoilta

Suomi oli muinoin harvaan asuttu ja siksi monille ns. luvattu maa runsaine riistamaiseen sekä kala- ja hyljevesineen. Ihmiset asuivat useimmiten savupirteissä suurperheissä ja elivät luontaistaloudessa. Saman katon alla asui yleensä monta sukupolvea. Tieto ja taito kulkivat isältä pojalle ja äidiltä tyttärelle. Omistusoikeus perustui tehtyyn työhön. Jos joku raivasi pellon, hän myös omisti sen sekä maapohjan. Metsät olivat pitkään yhteisiä. Puulla ei ollut sellaista arvoa kuin nykyään. Oli myös ns. pilkanmaita ja päiväkuntia. Jos joku merkitsi metsäalueen hakkaamalla pilkat puihin, hän omisti sisään jääneen alueen. Erään tarinan mukaan metsää sai merkitä itselleen niin paljon kuin yhtenä kesäisenä päivänä valoisana aikana ennätti. Tästä nimitys päiväkunta. Vasta 1700-luvun puolivälissä alkaneessa Isojaossa jaettiin maat ja metsät alueella asuville ihmisille tarkemmin. Turkikset, terva ja kaskiruis olivat pitkään haluttua vaihto- ja vientitavaraa. Oravannahat korvasivat rahan aikanaan. *Kiihtelys* oli neljäkymmentä oravannahkaa eli sopiva nippu nahkoja.

Olaus Magnuksen kuvaama metsästyksellä suksilla (1555).

Jokaisella perheellä oli oikeus yhteen tai useampaan ansapolkuun eli virkatiehen, joka tunnettiin myös nimillä puutikka tai keinotie. Eri puolilla Suomea saattoi vielä olla murteesta tai muusta syystä johtuvia paikallisia nimiä, kuten myös ansoille ja kaikille muillekin asioille. Ansapolku muodosti useimmiten lenkin. Sen kiertämiseen ja tarkastamiseen meni päivä tai pari. Mikäli polun kiertäminen vei kaksi päivää, oli kääntymispaikalla yöpymispaikkana eräsija, eräsauna, kota tai laavu. Saalis käsiteltiin yöpymispaikalla tai taloalueella yönseutuna. Lihat suolattiin puutynnyreihin tai ripustettiin kevätahavaan kuivumaan. Lopuksi ne säilöttiin niitä varten rakennettuihin aittoihin. Paljon käytettiin pylväsaittaa eli *niliä*. Turkikset pingotettiin niinkään kuivumaan myöhempää myyntiä tai muokkausta varten. Se oli vakituisiksi pyyntimieheksi nimettyjen miesten tehtävä, jotka olivat siellä virkaansa hoitamassa. Tästä johtunee sanonta virkatie. Se maailma oli ankara ja kova kuin korpi itse, niin miehille kuin myös metsäneläimille. Tappioita tuli molemmin puolin. Ei ollut harvinaista, että ottelussa karhun tai susilauman kanssa pyyntimiehet jäivät toiseksi. Naapuriheimon miehet tai muut metsänkulkijat saattoivat myös viedä saaliin. Ensimmäiset nujakat, pikku sodatkin sekä kosto- ja ryöstöretket tehtiin myös juuri näistä syistä. Käytännöllisin ja turvallisimmin oli kahden miehen muodostama pyyntipari. Mies ja nainen sekä mies ja koira saattoivat myös muodostaa parin. Pienen ansalenkin saattoi tarkastaa iltahämärissä yksikin henkilö. Aseet ja muut varusteet olivat aina oman aikansa tuotteita. Parhaat ansalangat punottiin hevosen häntäjouhista. Niitä kannettiin vyölle ripustetussa katajaisessa

puukoukussa eli launissa. Eräin paikoin se tunnettiin myös nimellä *raksi*. Tuliaseiden kehittyminen syrjäytti karhukeihäät, varsijouset yms. tehottomat aseet.

Ansapyynti oli kaikinpuolin tarkkaa puuhaa. Aika, paikka ja ansojen asennustapa piti olla juuri kohdallaan. Lisäksi piti olla riistaa. Muinoin sitä oli metsissä runsaasti. Muutamat lajit kuten hirvi, metsäpeura ja majava pyydettiin sukupuuttoon asti. Monet perättäiset kato- ja nälkävuodet antoivat tähän oikeutuksensa. Tärkein oli syksypyynti. Piti varautua talven tuloon. Se alkoi 24.8. eli Pertun päivänä. Perttuna permit eli langat metsään oli sanonta. Tällöin mm. lintupoikueet olivat jo täysikasvuisia. Linnut elivät tähän aikaan maassa syöden pääasiassa marjoja. Sydäntalvella keskityttiin erityisesti turkiseläinten ja hylkeiden pyyntiin. Silloin ne olivat jälkien ja hengitysaukkojen perusteella helppoja saaliita. Talvella eläinten turkis on parhaimmillaan. Keväisin pyydettiin mitä erilaisimmin pyydyksin ja menetelmin kutuhaukea, ahventa ja särkeä. Soitimelle kerääntyneet metsäkanalinnut, etenkin metso ja teeri olivat helposti pyydetävissä aseella tai ansoilla. Myös muuttomatalla olevia lintuja pyydettiin niiden levähdys- ja syöntipaikoilta. Lintujen munat antoivat vaihtelua ruokavalioon. Telkän ja kurkien munia oli helppo saada ja ne olivat erittäin haluttuja. Muidenkin lintujen munia käytettiin. Linnut eivät hylänneet pesiään, kun niihin jätettiin aina vähintään yksi muna eli ns. pesämuna.

Lopuksi pesät jätettiin rauhaan ja linnut tekivät täyden määrän munia ja pesintä onnistui normaalisti. Tuona aikana jokainen ymmärsi, että verotetaan vain vuoden tuottoa eli kaikkea kohtuudella. Lisääntyminen pyrittiin siis aina turvaamaan. Keväällä käytettiin paljon myös koivun mahlaa. Sillä saatiin pitkän talven näännyttämät ihmiset ja kotieläimetkin nopeasti tervehtymään. Kevään ja kesän eläinten lisääntymisaika oli hiljaisempaa pyyntimailla. Työtä riitti yllin kyllin kaski- ja naurismailla. Tulevaa pyyntikautta valmisteltiin huolella. Loukkujen lukkoja ja ansalankoja ym. pyyntivälineitä valmistettiin pitkinä iltapuhteina.

Ennen kristinuskon tuloa uskottiin Ukko Ylijumalaan. Tapio oli metsän jumala ja Mielikki metsän emäntä. Tellervo oli heidän tyttärensä. Metsänpoikaa ei ole nimetty. Ehkäpä jokainen pyynti- ja metsämies halusi olla metsänpoika. Tähän antaa viitteitä Aleksis Kiven metsämiehen laulukin. "Metsänpoika tahdon olla sankar jylhän kuusiston. Tapiolan vainiolla karhun kanssa painii lyön ja maailma unholaan jääköön". Ahti oli veden ja Pellonpekko peltojen ja vainioiden jumala. Ennen pyyntikauden alkua tehtiin taikoja ja luettiin loitsuja. Kalevalasta löytyy seuraava loitsu, jolla pyydettiin Mielikiltä hyvää pyyntionnea. Kun pyyntiä tervastulilla valmisteltiin, lausuttiin näin:

"Mielikki metsän emäntä, puhdas muori muoto kaunis,
pane kulta kulkemahan, hopea vaeltamahan,
miesten etsiväin etehen, anojain askelille. Ota
kultaiset avaimet renkahalta reieltäsi, aukaise
Tapion aitta, metsän linna liikahuta meidän
pyyntipäivinä, erän etsimisaikana"

Vahva taika oli myös kirveen pitäminen hetki tervastulesa, jolloin lausuttiin:
"Tapio metsän jumala, kolmepa on kynnystä metsässä,
yksi puinen, toinen luinen, kolmas vesivarainen"

Tämän jälkeen kirves heitettiin voimalla vasemman olan yli. Jos oli epäselvää minne päin oli pyyntiin lähdettävä, niin kirveensilmä näytti suunnan. Metsän kynnyksillä oli seuraavat merkitykset. Puinen tarkoitti puita ja kasvikuntaa, luinen eläinkuntaa ja vesivarainen kaikkia veden antimia. Erittäin vahvana taikana pidettiin sitä, kun kaikkien pyyntivälineiden ja aseiden kuten puukkojen ja kirveiden kanssa kontattiin joka kylästä löytyvän *huorakan* haarojen välistä. Tällöin noiduttiin pyyntivälineet niin, että ne tehoavat ja tappavat hyvin riistan, mutta eivät vahingoita pyyntimiestä itseään.

Kalastamaan ryhtyvä saattoi lausua:

"Anna Ahti ahvenia, Pekka pieniä
kaloja, kissalle kiisket, koiralle
kuoreet, ite pidän isot kalat"

Yleistä oli, että pyyntineuvon veteenlaskuhetkellä tai ongenmatoon sylkäistiin ja lausuttiin "Pthyi" kolmesti. Tietenkin eri paikkakunnilla ja heimoilla oli myös paljon muunlaisia taikoja ja tapoja. Yleistä oli, että edellä mainittuja jumalia hyvitettiin ja kiitettiin sopivalla tavalla. Syksyn ensimmäinen saalis saatettiin antaa em. huorakalle tai Tapiolle, eli se jätettiin metsään.

Suosituin jättöpaikka oli ns. tyynykuusi eli Tapion pöytä. Muitakin sopivia voima- ja uhripaikkoja löytyi metsästä runsaasti. Suurriistan pyyntiin oli vakiintunut myös erilaisia tapoja. Kun esim. karhu tai hirvi oli saatu kaadettua, sen viereen tehtiin nopeasti tulet tai niiden turpa nyljettiin. Ellei näin ehditty tehdä, oli kenellä tahansa paikalle tulleella osuus saaliiseen. Hän oli siis käytännössä saattanut olla saman otuksen jahdissa ja juuri saamaisillaan sen, mutta toinen kerkesikin ensin. Näin toimi oikeudenmukaisuus ja veljeys korvessa. Karhun kaato oli aina merkkitapaus. Karhu kannettiin korennossa hyvin näyttävästi kylän läpi kaatajan kotiin. Peijaiset, jotka järjestettiin kestivät monta päivää. Karhun kallo vietiin takaisin metsään Tapiolle, korkealle karsikkopuun oksaan.

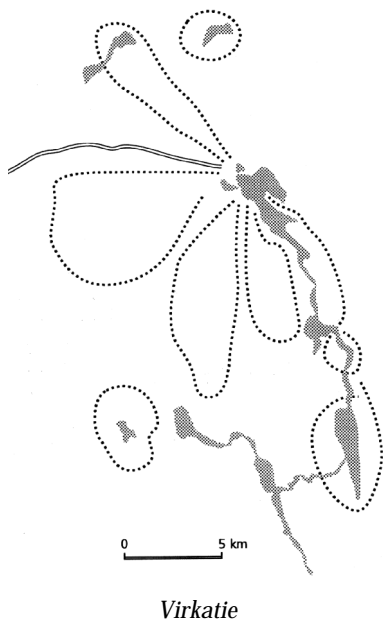
Kristinuskon tulo lopetti vähitellen pakanalliset taikat ja loitsut. Kirkoissa saatettiin papeista riippuen rukoilla hyvää pyyntionnea kaiken Luojalta en pyyntikausien alussa. Tiedettiin, että naiset rukoilivat ja valmistivat meidän jokapäiväisen leipämme, mutta miehet hankkivat sen. Tuliaseiden yleistymisen ja nälkävuodet

johtivat jatkuvasti riistan vähentymiseen. Toisaalta maanviljelyksen ja karjanhoidon yms. toimeentulon kehittyminen takasivat selviytymisen. Jatkuvat ansojen ja pyyntilaitteiden aiheuttamat vahingot ihmisille ja kotieläimille, etenkin koirille vähensivät niiden suosiota. Lisäksi yleinen mielipide alkoi pitää ansapyyntiä eläimille metsästyslainsäädäntö karsi mm. ansa- ja rautapyynnin nykyiselle tasolle. Asiasta kiinnostuneet voivat tarkastaa metsästyslaista ja -asetuksesta minkälainen ansa-, loukku- ja rautapyynti on nykyään sallittu. Lapista Enontekiön, Utsjoen ja Inarin kunnista löytyy vieläkin muutama, talvisin riekkoja pyyntimies, jonka virkatie (Lapissa keinotie) voi sisältää satoja lanka-ansoja. Niihin talven- ja vain koivunsilmuravinnon heikentämä riekko kuolee nopeasti.

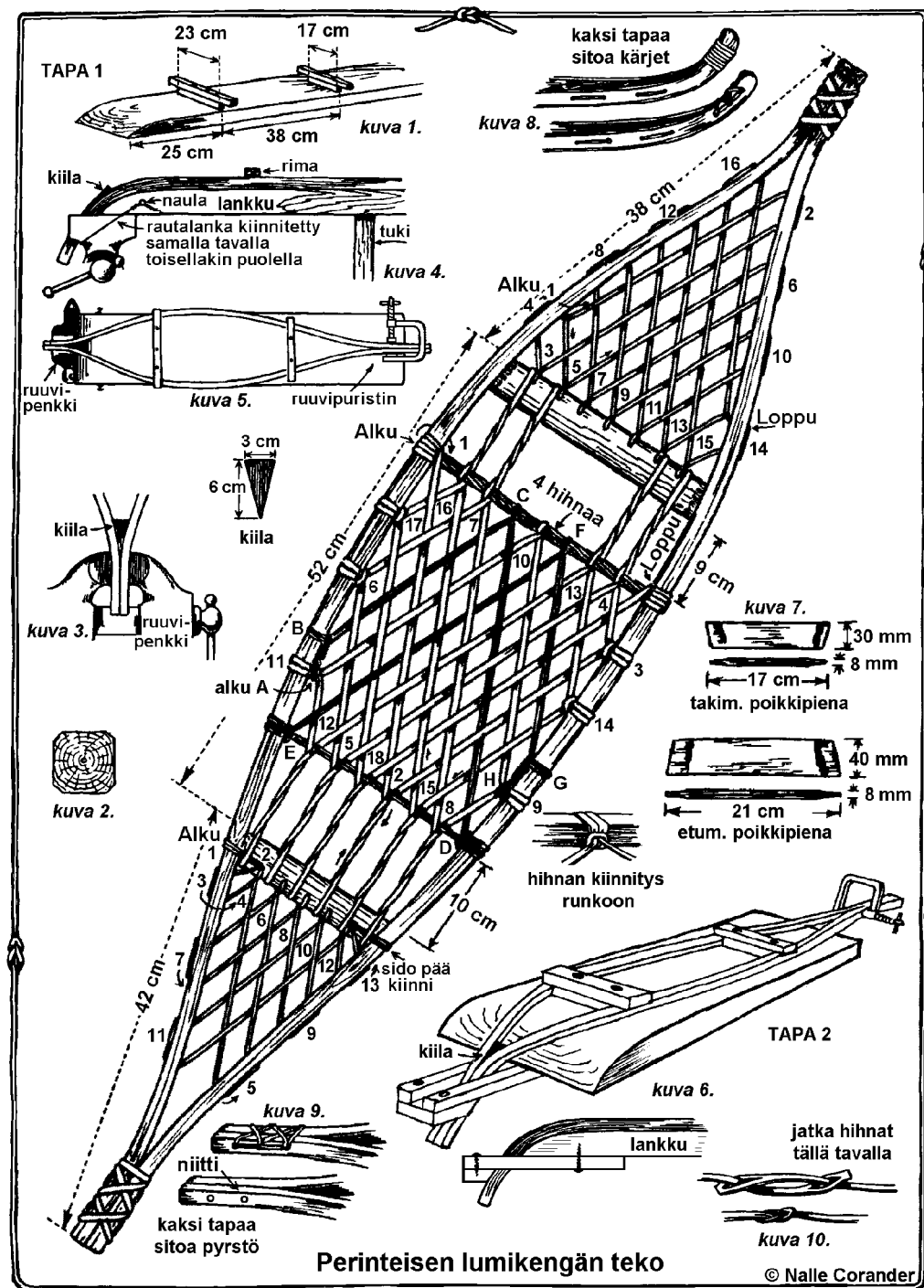
Allekirjoittaneella oli vuonna 1979-1980 puolustusvoimien kokeiluharjoituksiin liittyen Maa- ja Metsätalousministeriön erikoisluvulla tilaisuus harjoittaa syyskesällä ja talvella yhteensä 30 päivän aikana ansapyyntiä. Paikka oli Nurmeksen pohjoispuolella valtion mailla. Pyynti kohdistui metsäkanalintuihin eli metsoon, teereen ja riekoon sekä jänikseen. Pyyntiaika oli kerrallaan 10 päivää. Tänä aikana liikuttii ko. alueella 2-4 miehen partioina ja rakennettiin n. 5 km mittainen ansapolku. Syysharjoituksessa keskityttiin metsäkanalintujen loukku- ja vipuansa pyyntiin sekä kalastukseen. Kahdessa 10 päivän talviharjoituksessa keskityttiin lähinnä jänisten ja riekkojen ansapyyntiin sekä kalastettiin. Pyyntin loputtua

poistettiin metsästä etenkin talvella n. 400 erilaista ansaa tai loukkuja. Kaikkea riistaa mitä pyydettiin saatiin muutamia kappaleita ja kalaa runsaasti. Hyvin pian havaittiin, kuinka suuritöistä erilaisten loukkujen rakentaminen oli. Lanka-ansojen virittely oli nopeampaa, mutta talvella käsille erittäin kylmää puuhaa, Virkatiemme vaati jatkuvaa huolenpitoa, korjailua sekä ansojen ja loukkujen siirtelyä paremmille paikoille jne. Vähitellen opimme tuntemaan eläinten elintavat ja ansapyynnin pikku niksit. Viimeisessä harjoituksessa sydäntalvella 1980 oli ansoja eniten ja saalista tuli parhaiten. Todettiin, että n. 30 ansaa kohden voi saada yhden otuksen. Saaliin käytimme aina ruoaksi, koska harjoituksissa oli tarkoituksena tulla toimeen pelkästään luonnosta saatavalla muonalla. Olimme ehkä viimeiset Etelä-Suomen ansapyytäjät. Useimmiten näimme jo kaukaa, että ansassa oli kuollut riekko tai jänis. Se oli nälkäisen pyyntimiehen elämässä korkea hetki!

Veikko "Late" Piironen

Virkatie

Perinteisen lumikengän teko

© Nalle Corander

Alaskan eskimoiden lumikengät

Tämän lumikenkätyypin kehyksen taivutus on suhteellisen helppoa ja se sopii siten myös aloittelijoille. Alaska eskimot ja Ojibway (Chipewyan) intiaanit käyttivät tätä lumikenkämallia.

Kehyksen taivutus

Kun käytetään tuoretta puuta ja taivutetaan sitä vähän kerrallaan, saavutetaan sama lopputulos kuin höyryllä kuumentamalla. Nuorista puuveesoista saadaan myöskin suorasyinen puu.

Valmista ensin taivutusosalusta eli "jiki", kuvan 1 mukaan. Käytä 5 cm x 25 cm mittaista ja 120 cm pitkää lankkua, jonka pää on pyöristetty. Sahaa kaksi rimaa levittäjäksi ja kiinnitä ne lankulle.

Valitse neljä nuorta vesaa jalavasta tai saarnesta. Mitat ovat n. 35 - 40 mm paksuja tyvipäässä ja 140 cm pitkiä. Niin kauan kun puuaine vielä on tuoretta, muotoile niistä neliskulmaisia puukolla ja kavahöylällä, n. 20 x 20 mm poikkileikkaus keskellä ja kaventaen 20 x 12 mm päihin päin. Viistota reunat (kuva 2). Tee samasta puusta myös poikkipienat kuvan 7 mittojen mukaan.

On monta tapaa taivuttaa kärki, kaksi niistä näytetään tässä.

Tapa 1: Puserra kasaan päät ruuvipenkissä ja lyö kiila joka levittää rimat (kuva 3). Kiinnitä sitten lankku rautalangalla ruuvipenkkiin kuvan 4 mukaan, ja aseta tuki toisen pään alle. Taivuta varovasti molemmat rimat niin, että ne taipuvat ensimmäisen levittäjään asti. Purista sitten ruuvipuristimen avulla pyrstö yhteen 15 cm päästä (kuva 5). Näin kehyksen annetaan kuivua.

Tapa 2: Valmista jiki kuvan 6 mukaan. Sido tai niittaa kärkipää yhteen ja taivuta samalla tavalla kuin tapa 1, ja anna kuivua.

Höyrytetty tai vedessä liotettu puu kuivuu parissa vuorokaudessa, mutta tuoreesta puusta taivutetun kehyksen täytyy kuivua viikon verran kuivassa paikassa (lähellä liettä tai lämmitysuunia).

Merkitse kohta poikkipienaa varten (ks. iso kuva) ennen kuin otat kehyksen pois jikistä. Valmista poikkipienat (kuva 7) ja sovita ne tappireikiin kehyksessä, tee noin 6 - 9 mm syvät lovet.

Sido kärki yhteen tiukasti määrällä raakanahkahihnalla (kuva 8). Voit myös käyttää kupariniittiä aluslevyllä tai messinkiruuvilla mutterilla. Aseta poikkipienat tappireikiin, purista pyrstö yhteen ja sido ne kiinni (kuva 9).

Poraa reiät hihnoja varten etu- ja takaosassa (niin suuret että raakanahkahihnat voi vetää reiän läpi ja täyttää reikää) ja tee uria hihnoja varten reikien välillä (kuva 8). Mutta kannattaa kokeilla punosta ensin ohuella narulla, tai kopioida kehyksestä kuva paperilla, jotta näet että punos tulee tasaiseksi ja siistiksi. Pieni ero kehyksen taivutuksessa voi aiheuttaa muutoksen myös punoksessa.

Punonta

Leikkaa 3 mm leveät raakanahkahihnat etu- ja takaosaa varten ja 6 mm leveät keskiosaa varten. Hihnojen täytyy olla aivan läpimärät ennen kuin ne voidaan punoa.

Punominen tapahtuu yksityiskohtaisen kuvan mukaan. Puno ensin etu- ja takaosat. Tässä työvaiheessa voi myös olla apua paperilla tehdystä mallista. Älä kiristä raakanahkahihnoja liian lujaa, koska kehys voi silloin tulla kieroksi kun hihnat ovat kuivuneet. Kiristä ainoastaan kohtuullisesti.

Noin 3,5 metriä 3 mm hihnoja tarvitaan etuosaa varten, ja n. 2 metriä takaosaa varten. Noin 8,5 metriä 6 mm tarvitaan keskiosaa varten. Hihnat voi punonnan helpottamiseksi jakaa 2 - 3 metrin mittaisiin pätkiin. Jatka hihnat kuva 10 mukaan ja aseta jatkokohdat kehyksen viereen.

Pujota tarkasti yli ja alta kuvan mukaan. Etu- ja takaosalla punonta vedetään kehyksen ja poikkipienojen läpi 5 - 6 mm reikien kautta. Numerointi osoittaa vuorojärjestyksen punonnalle.

Keskipunos aloitetaan pisteestä "Alku" ja vedetään kehyksen poikki edestakaisin kaksi kertaa (4 hihnaa). Jatka sitten keskiosan punomista alle ja yli, numerojärjestyksessä. Sido päät kuvan mukaan pisteessä "Loppu". Viimeksi pujotetaan tumma hihna seuraamalla aakkosellista järjestystä, aloitus kohdassa "alku A", ja lopuksi päätetään kohdassa "H".

Tumman hihnan voi värjätä punaiseksi tai vihreäksi lisäämällä aniliiniväriä liuotusveteen. Tämä antaa lumikengälle hieman koristusta.

Kun raakanahka on täydellisesti kuivunut, sivellellään kehys ja punos 2 tai 3 kertaa vernissalla.

Björn "Nalle" Corander

Ensimmäinen teos lumikengistä
suomeksi.

Lumikengät polku talviseen luontoon

Lumikengät ovat jälleen löytäneet paikkansa suomalaisten ulkoilijoiden keskuudessa. Lumikengät soveltuvat harrastajalle niin kuntoliikuntaan, kuin retkeilyyn, luontokuvaajalle, metsästäjälle, mökkiläiselle, vuorikiipeilijälle tai lumilautailijalle. Ammattikäytössä lumikenkien käyttöalueita ovat mm. pelastus- ja etsintätehtävät, metsätalouden jalan tehtävät työt, ohjelmapalvelu-, kasvatusta- ja nuorisotyö jne. Kaikki toiminnot lumisessa maastossa, joissa tarvitaan vapaita käsiä onnistuvat lumikengät jalassa. **Mika Kalakosken** kirjoittama ja **Nalle Coranderin** kuvittama, Lumikengät polku talviseen luontoon, perehdyttää niin lumikenkien historiaan, sopivien lumikenkien ja siteiden valintaan kuin lumikenkävävelyn tekniikkaan, reitin suunnitteluun, turvallisuuskysymyksiin ja vaatetukseen. Kirjassa on myös ohjeet lumikenkien valmistamiseksi ja Päivi Ruotsalaisen artikkeli lumikenkien käytöstä lasten kouluopetuksessa.

Lumikengät on helppo tapa päästä talviseen luontoon.

Sidottu, koko 130 x 175 mm. 91 sivua

hintana 99 mk

tilauskuponki

Lähetä meille postitunnilla (postimaksut yht. 21 mk)

Lumikengät polku talviseen luontoon kpl

tilaaja

osoite

postitoimipaikka

puhelin

allekirjoitus

Vastaan-
ottaja
maksaa
posti-
maksun

Ab Eräperinne Oy

Vastauslähetyks

Sopimus 01280 - 33

00003 HELSINKI